

УДК 81'22:81'42

Мирослава Іщук

<https://orcid.org/0000-0003-2974-5324>

Михайло Янісів

<https://orcid.org/0000-0003-0596-395X>

КОНТРАСТИВНИЙ АНАЛІЗ СИМВОЛІЧНИХ ЗНАЧЕНЬ НАЙМЕНУВАНЬ ОСЕЛІ, ЇЇ ЕЛЕМЕНТІВ ТА РЕЧЕЙ, ЯКІ НАЙЧАСТІШЕ В НІЙ ВИКОРИСТОВУЮТЬСЯ, В УКРАЇНСЬКІЙ ТА АНГЛІЙСЬКІЙ МОВАХ

Дана стаття розглядає питання символіки найменувань оселі, її елементів та речей, які в ній найчастіше використовуються, у зіставному плані української та англійської мов. Були розглянуті питання контрастивного аналізу та символізму як явищ. Ми вважали символи словами, які представляють певну ідею, предмет, явище або почуття, і які є зрозумілими певному колу людей. Символ не є прямим відображенням того, що він представляє, а є лише умовною формою. Він може бути пов'язаний з конкретною культурою, групою, подією або ідеєю, викликати у читача певні почуття та асоціації, залишаючи їх відкритим для інтерпретації. Нами були вибрані зі словників символічні значення найменувань оселі, її елементів та речей, які в ній найчастіше використовуються, співставлені в українській та англійській мовах. Після цього ми порівняли та згрупували їх за подібностями та відмінностями. Були розглянуті асоціативні поля кожної назви, прослідковано, які символи найчастіше вживаються в обидвох мовах, щоб допомогти студентам, учням та дорослим, що прагнуть вивчити іноземну мову, засвоїти та зрозуміти мовні явища та правильно робити переклад. В результаті, ми отримали групи символів найменувань оселі, її елементів та речей, які в ній найчастіше використовуються, що частково або повністю співпадають чи частково або повністю різняться. Ми прослідкували, як конкретні образи перетворюються на багатозначні символи, які можуть мати різні інтерпретації. Основним методом дослідження був використаний контрастивний аналіз, крім того, ми застосували статистичний метод, щоб кількісно представити результати, що дає змогу встановити тенденції явища символізму найменувань оселі та її елементів в обидвох мовах. Оскільки такі дослідження вже проводились нами на базі інших лексико-семантичних груп, матеріал даної статті доповнить загальну картину контрастивного співставлення символізму в обидвох мовах.

Ключові слова: контрастивний аналіз, найменування оселі та її елементів, символічні значення, асоціативний зв'язок, подібності та відмінності.

DOI 10.34079/2415-3168-2025-18-32-144-157

Постановка проблеми у загальному вигляді та зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями. Сучасний світ є багатограним та різнобарвним. Це стосується і мов спілкування, які є численними і унікальними, оскільки кожна мова має свої особливості. При спілкуванні ці особливості слід враховувати та правильно інтерпретувати. Символізм – явище цікаве і, водночас, складне, він використовує символи для передачі думок, емоцій та ідей, а також відображає складні та таємничі явища через конкретні образи. Він характеризується експресією, суб'єктивністю та експериментами з новими формами і засобами. Символи відображають внутрішній світ особистості та її погляди; він властивий усім мовам, але

створює дещо відмінні картини. Важливо і цікаво порівняти ці картини та встановити подібності та відмінності, щоб правильно зрозуміти їх. Важливу роль у даному процесі відіграє контрастивний аналіз. Ми порівнюємо предмети та явища в іноземній та рідній мовах, допомагаючи студентам, аспірантам, викладачам зрозуміти багато явищ, що полегшує процес навчання. За визначенням М. П. Кочергана «контрастивний аналіз – це сукупність прийомів дослідження й опису мови через її системне порівняння з іншою мовою з метою виявлення її специфіки. Контрастивний аналіз встановлює між порівнюваними мовами відношення контрасту на всіх мовних рівнях» (Кочерган, 2006, с. 424). У даній статті ми аналізуємо матеріал лише на рівні лексики. Ми порівнюємо слова, які виражають одне і те ж поняття, і виявляємо, чи мають вони спільні, чи відмінні риси.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання символів розглядалось багатьма авторами, такими як: В. В. Жайворонок, В. П. Коцур, О. І. Потапенко, М. К. Дмитренко, В. В. Куйбіда, В. М. Лесин, О. С. Пулинець, М. І. Чумарна, В. І. Кононенко та інші. Подібний аналіз ми вже проводили на базі інших лексико-семантичних груп, наприклад: природних явищ (Іщук та Янісів, 2021, с. 188-200), особових власних назв (Іщук та Янісів, 2022, с. 91-98), назв чисел (Іщук та Янісів, 2024, с. 86–93) та ще низки інших груп. Питання контрастивної лексикології розглядається у працях ряду авторів, зокрема Л. Г. Верби, В. Н. Манакіна.

Актуальність дослідження. Актуальність дослідження полягає в тому, що ще не проводився контрастивний аналіз символічних значень найменувань оселі, її елементів та речей, які в них найчастіше використовуються, у порівняльному плані в українській та англійській мовах. Дане дослідження доповнює вже до певної міри сформовану картину контрастивного аналізу інших лексико-семантичних груп, що дасть можливість глибше і детальніше розглянути це явище, базуючись на ширшому матеріалі. Символи мають своє вираження у повсякденній і в художній мові, мистецтві, релігії, філософії та багатьох інших сферах, тому їх дослідження представляє значний інтерес.

Мета статті. Метою даної статті є контрастивний аналіз символічних значень такої важливої для життя людей лексико-семантичної групи, як найменування оселі, їх елементів та речей, які в них найчастіше використовуються, проаналізувати подібності та відмінності їх асоціативних зв'язків, подати статистичні дані, спробувати пояснити виявлені закономірності.

Завдання дослідження.

Завданням дослідження є знайти в українських словниках символи, пов'язані з найменуваннями оселі, її елементів та речей, які в ній найчастіше використовуються, виокремити їх, знайти паралельні найменування і їх символічні значення в англійських словниках, виявити подібності та відмінності між ними, підрахувати статистичні характеристики сформованого корпусу та результатів дослідження в цілому, спробувати пояснити визначені тенденції. Ми прослідковуємо, як конкретні образи перетворюються на багатозначні символи, викликаючи почуття таємничості і маючи різні інтерпретації. Ми використовуємо метод порівняльного аналізу, а також проводимо статистичний підрахунок отриманих результатів.

Виклад основного матеріалу.

Для філософа Ананди К. Кумарасвами символізм – це «мистецтво мислити образами», мистецтво зараз втрачене цивілізованою людиною, принаймні за останні триста років (Cirlot, 2001, р. XXIX). Він поділяє погляди Е. Фрома і Х. Бейлі, виражених у назвах їх відповідних книг «Забута мова» і «Символізм забутої мови», що ця втрата – як показали антропологія і психоаналіз – обмежується свідомістю, а не підсвідомістю, яка, щоб її скомпенсувати, зараз переповнена символічним матеріалом (Cirlot, 2001, р. XXIX). П. Діел розглядає символ як «точний і викристалізований засіб вираження», що за своєю суттю відповідає внутрішньому світу (за інтенсивністю і кількісно). В

символі «окреме виражає загальне, не як мрію, не як тінь, а як живе і миттєве проявлення незбагненного» (Cirlot, 2001, р. XXX). Для психологів символ існує майже повністю в розумі, а потім проєктується назовні у Природу, або сприймаючи мову як її сутність і форму, або перетворюючи сутність і форму в драматичні персонажі (Cirlot, 2001, р. XXXI).

Базовими для нашого дослідження стали такі словники: В. В. Жайворонок «Знаки української етнокультури» (2006), «Енциклопедичний словник символів культури України» під ред. В. П. Коцура, О. І. Потапенка, М. К. Дмитренка, В. В. Куйбіди (2015); «A Dictionary of Symbols» by J. Cirlot (2001); «Dictionary of Symbolism» by A. Protas (2001).

В «Енциклопедичному словнику символів України» за редакцією В. П. Коцура, М. К. Дмитренка, О. І. Потапенка та В. В. Куйбіди (2015) автори розглядають 22 групи символів, наприклад: «народний одяг, географічні назви; атмосферні явища, народна ботаніка, зоологія, медицина, астрономія, геральдика, нумізматики та ін.» (Коцур, Потапенко & Куйбіда, 2015). Сюди входить і житло, оселя. Під поняттям *оселя* ми розуміємо житловий будинок, разом із двором, господарськими будівлями і городом; дворище, садиба. Оселя – в історичному контексті – сукупність будівель, що мають певне призначення. Сюди ми додали ще речі, які найчастіше використовуються в оселі.

Першою ми розглянули підгрупу, в якій трапляються як подібні, так і відмінні символічні значення, це такі пари найменувань: *axe* - сокира; *belt* - пояс; *candle (lighted)* - свічка; *garden* - сад, город; *goblet (or drinking-cup)* - горнятко; *hearth* - (домашнє) вогнище; *key* - ключ; *knife* - ніж; *ladder* - драбина; *mirror* - дзеркало; *nail* - гвіздек, цвях; *oven or furnace* - піч; *pillar* - стовп; *plough* - плуг; *scales* - ваги, терези; *sheaf* - сніп; *table* - стіл; *thread* - нитка; *threshold* - поріг; *window* - вікно; *whip* - батіжок; *wall* - стіна.

У парі найменувань *axe* - сокира подібними є символічні значення «work» (Protas, 2001) – «важка праця» (Жайворонок, 2006, с. 55), крім цього зустрічаються ще й відмінні асоціації – «оберіг від нечистої сили, емблема кари взагалі», «незгода» (Жайворонок, 2006, с. 559), а в англійській мові – це символ «of battle, lightning, water, and fertility, and attributed to it the power of making or stopping rain; spiritual penetration and fertilization, as it opens the ground» (Cirlot, 2001). У досліджуваних одиницях *belt* - пояс подібними є асоціації «охоронна сила» (Жайворонок, 2006, с. 276) – «protection (allegory of virginity and implying the defensive morals of a person)» (Protas, 2001). Крім того, є ще такі значення лише в англійській мові: «lasting image of civilian and religious apparel throughout time; deprivation or restriction; strength» (Protas, 2001). Для іменників *candle (lighted)* - свічка спільними значеннями є «світло й вогонь», «символ життя», «вогонь життя, міра життєвої енергії в земному світі» (Чумарна, 2006, с. 26); та в англійській мові – «symbol of individuated light, and consequently of the life of an individual as opposed to the cosmic and universal life»; «symbolizes light in the darkness of life especially individual life, illumination» (Cirlot, 2001, р. 38). Крім цього в українській мові є відмінне значення – «молодість і зовнішня стать молодої людини, як символ плідності» (Жайворонок, 2006, с. 529), також за народними повір'ями «зорі – це небесні свічки, для кожного по одній, коли людина помирає – цього зоря-свічка гасне, коли живе грішним життям – тьмяніє» (Жайворонок, 2006, с. 529), а в англійській – «symbol of holy illumination of the spirit of truth», «purification and cleansing»; «candles ward off evil spirits», «life is safe as long as candle burns». «Lit in times of death, they (candles) signify the light in the next world, and they represent Christ as the light» (Cirlot, 2001, р. 38). У парі найменувань *garden* - сад, город спільними асоціаціями є «consciousness as opposed to the forest, which is the unconscious» (Cirlot, 2001, р. 11), в українській мові – «символ самості людини, її внутрішнього світу, у якому вона сама собі господиня», крім цього є ще цілий ряд відмінних значень – «образ ідилії, зеленого раю, українського едему», також він «наділений знаком святості» і є «місцем зустрічі, побачення» (Жайворонок, 2006, с. 148), *сад* символізує також «людське

земне життя, долю» (Чумарна, 2006, с. 281), а в англійській мові лише – «feminine attribute, one which corresponds to the basic symbolism of landscape» (Cirlot, 2001, с. 11). У досліджуваних одиницях *goblet (or drinking-cup)* – *горняк* зустрічаємо подібні асоціації: «чарівне вмістилище для цілющої та живильної води (Чумарна, 2006, с. 258) – «symbol of containing» (Cirlot, 2001). Крім цього, в англійській мові *goblet* виступає як «a symbol of the human heart» (Cirlot, 2001). Для іменників *hearth* – *(домашнє) вогнище* подібними символами є: «своя оселя, родина, сім'я», «домашнє вогнище береже щастя дому і всіх його членів» (Жайворонок, 2006, с. 104); – «symbol of the home, of the conjunction of the masculine principle (fire) with the feminine (the receptacle) and, consequently, of love» (Cirlot, 2001, p.142). У парі *key* - *ключ* подібними значеннями є «засіб для розуміння, розгадування когось, чогось, для оволодіння чимось» (Жайворонок, 2006, с. 292) – «mystery or enigma», «a task to be performed, and the means of carrying it out» (Cirlot, 2001, p. 167). Крім цього, *ключ* «символізує господарство, зокрема жіноче»; також вживається співвідносно до «спілки, родини» (Жайворонок, 2006, с. 292); разом з тим він «відмикає і звільняє світи» і може асоціюватись з «обмеженням або розширенням людського Знання» (Чумарна, 2006, с. 261); в англійській мові, у свою чергу, виступає як «the threshold of the unconscious» або ж «liberation, knowledge, mystery» (Cirlot, 2001, p. 167). У досліджуваних одиницях *knife* - *ніж* спільними є значення: «жертвоприношення» (Жайворонок, 2006, с. 399) – «sacrifice» (Protas, 2001), крім того в українській мові зустрічаємо асоціації «сили, боротьби, захисту, та справедливої помсти, у руках лиходія символізує наглу смерть, зло, несправедливість, виконував оберегову та охоронну функцію, служив охороною від нечистої сили» (Жайворонок, 2006, с. 399); в англійській позначає «severence, death, division, or liberation; martyrdom; a base, secret weapon» (Protas, 2001). Наступна пара *ladder* – *драбина* має подібну символіку, в українській мові – це «біблійний символ сходів до неба, по яких янголи спускалися й піднімалися» (Жайворонок, 2006, с. 199), в англійській – «the connection between HEAVEN and EARTH». «In the Bible, Jacob's ladder established contact between man and God» (Protas, 2001). Крім цього, в обидвох мовах знаходимо й відмінні значення, в українській – це «суспільна нерівність» (Жайворонок, 2006, с. 199), в англійській – «progress, ascension, and spiritual passage through the levels of initiation», «overcoming a problem», «ambition». Пройти під драбиною розглядається як «bad luck» (Protas, 2001). У парі іменників *mirror* – *дзеркало* прослідковуємо як подібні, так і відмінні значення, подібними є «правда, чистота (фізична і моральна), честь» (Жайворонок, 2006, с. 180); в англійській це – «reflection of the soul; it does not lie, it is absolute truth»; крім цього, в англійській мові знаходимо ще й «the image of the Virgin Mary» і «the mechanism of self-realization» (Protas, 2001). Для одиниць *nail* – *гвіздек, цвях* спільні значення є «символ страстей Господніх, оскільки, розпинаючи Христа, забивали в ноги і руки цвяхи» (Жайворонок, 2006, с. 132) – «the nail is most often associated in the Christian tradition with the crucifixion of Christ, and thus symbolize his passion» (Protas, 2001). Крім цього, в англійській мові представляє «the Cosmic Axis, or Axis Mundi, around which the heaven rotate» (Protas, 2001). У парі найменувань *oven or furnace* – *піч* спільними символами є «вогонь, родинний добробут» (Чумарна, 2006, с. 265) – «domesticated fire» (Protas, 2001). Крім цього, в англійській мові знаходимо ще додаткову асоціацію «female womb» (Protas, 2001), а в українській – «пекельна сила, чрево пекельного вогню» (Чумарна, 2006, с. 265). У досліджуваних одиницях *pillar* – *стовп* спільними значеннями є «центр світу» (Жайворонок, 2006, с. 581) – «is related to the world-axis» (Cirlot, 2001, p. 255), крім цього, в українській мові знаходимо *стовп* «як елемент архаїчної космології – Дерево життя (Світове дерево), вічний вогонь» (Жайворонок, 2006, с. 581). Для найменувань *plough* – *плуг* спільними асоціаціями є «запліднення землі, чоловічого начала світу» (Чумарна, 2006, с. 265) – «symbol of fertilization», «a symbol of the union of the male and the female principle» (Cirlot, 2001, p. 260). Крім цього, в українській мові

знаходимо ще конотації: «перетворення» (Чумарна, 2006, с. 265), «копіткої праці» (Жайворонок, 2006, с. 458). У парі іменників *scales* – *ваги*, *терези* подібними є значення «давній і загальнолюдський символ справедливості» (Жайворонок, 2006, с. 62) – «symbolic in terms of the scales of justice», «the mystic symbol of justice» (Protas, 2001), окрім цього, в українській мові – це «атрибут архістратиґа Михаїла» (Жайворонок, 2006, с. 62), а в англійській – «balance, equality and harmony» (Protas, 2001). Для досліджуваних одиниць *sheaf* – *сноп* спільними є ознаки «єдності, єдиності» (Жайворонок, 2006, с. 557) – «unification, integration and strength» (Cirlot, 2001, р. 293), крім цього, в українській мові знаходимо ще «продуктивність праці; символ людини, що гине на полі бою» (Жайворонок, 2006, с. 557), а в англійській – асоціацію «of 'being tied to' existence» (Cirlot, 2001, р. 293). У парі найменувань *table* – *стіл* символічні значення дещо подібні, в українській мові *стіл* (*тисовий, дубовий*) – «символ влади, родинності» (Чумарна, 2006, с. 282), в англійській – «gatherings and communions, and tables of the law represent judgement and legislation» (Protas, 2001). Для іменників *thread* – *нитка* спільними є «символ неперервності життя, провідниці долі» (Чумарна, 2006, с. 264), *нитка* «пов'язана здебільшого з темою життя і смерті, за допомогою нитки здійснювався зв'язок між землею і «нижнім світом» (Жайворонок, 2006, с. 397) – «unity and continuity of life itself, it may stand for human destiny» (Protas, 2001). Крім цього, в українській – це «символіка молодості, струнності дівчини й коханої» (Жайворонок, 2006, с. 397); а в англійській – «is also typically connected with rosary and the garland» (Protas, 2001). Для досліджуваних одиниць *threshold* – *порог* спільними значеннями є такі: «подолання випробувань долі, зарубка долі, межа прожитого, за яким приходить гостра необхідність змінювати своє життя» (Чумарна, 2006, с. 280) – «moment of transition, the entrance to a new world», «passage from one level to another, usually from a lower, earthy plane to a higher, spiritual one» (Cirlot, 2001, с. 341). Крім цього, в українській мові знаходимо асоціацію «межі родинного вогнища (отже захисту, зони впливу свого, домашнього бога» (Жайворонок, 2006, с. 470), а в англійській – «the boundary at which the natural meets the supernatural», а також «entrance to adulthood» (Cirlot, 2001). У парі найменувань *window* – *вікно* спільними є «символ ідеї проникнення, потенційних можливостей» (Жайворонок, 2006, с. 94) – «expresses the ideas of penetration, of possibility» (Cirlot, 2001, р. 373), крім цього, в українській мові знаходимо асоціації «свідомості, світлоносності; отвору, через який здійснюється зв'язок людини із зовнішнім світом; зв'язку з потойбічним світом; надії, чекання; своєрідне око на зовнішні події, а також на події в самій хаті; символізує межу між світами, через яку можуть проникнути в дім як світлі сили, так і темні». Через *вікно* «людина спілкувалася з небесними богами» (Жайворонок, 2006, с. 94), а в англійській – «symbolic of consciousness» (Cirlot, 2001, с. 373). Для іменників *whip* – *бато́жок* подібними є значення «влади» (Чумарна, 2006, с. 254) – «domination, mastery and superiority» (Cirlot, 2001, р. 37). Крім цього, в англійській мові це ще й «the power to encircle and overwhelm; punishment» (Cirlot, 2001, р. 372). У парі найменувань *wall* – *стіна* серед значної кількості асоціацій знаходимо одну подібну «відпірність», «глуха оборона, незламна сила, зокрема військова, коли йдеться про марність вплинути на когось або повне нерозуміння з боку когось» (Жайворонок, 2006, с. 580) – «resistance», «protection» (Cirlot, 2001, р. 362); решта асоціацій відмінні: в українській мові – це «байдужість», «мовчання» (Жайворонок, 2006, с. 580); в англійській – «symbolic of the sensation of the world as a 'cavern'», «it expresses the ideas of impotence, delay, or a limiting situation», також може бути «a mother-symbol» (Cirlot, 2001, р. 362).

У даній підгрупі знаходимо 22 пари найменувань, які мають як подібні значення, так і відмінні. Подібні асоціації зустрічаються, як правило, в кількості однієї (17 випадків) або двох (5 випадків). Відмінні значення варіюють за кількістю і в українській, і в англійській мовах. Найбільша кількість символів в українській мові в одній парі – 8 одиниць, в англійській – 7. Трапляються пари, де, окрім подібних, можуть бути різні

асоціації або в одній (8 випадків), або в обидвох мовах (16 випадків). Всього налічується 54 подібні асоціації сумарно в обидвох мовах: 36 українських і 57 англійських відмінних символів; разом – 147.

У словниках ми знайшли 15 пар найменувань, які мають лише різні символічні значення, це такі: *bottle* - пляшка; *box, coffer* - скриня; *cauldron* - казан; *comb* - гребінь; *door* - двері; *fields* - поле; *gate* - ворота; *room* - світлиця; *necklace* - намисто; *house* - дім (хата, домівка); *rope, cord* – шнурок (шовковий); *sieve* - решето; *wheel* - колесо; *well* - криниця, колодязь (глибока криниця); *wood* - дрова.

Символічні значення пари найменувань *bottle* - пляшка: в українській мові – це символ «пияцтва, яке приводить до моральної розбещеності» (Жайворонок, 2006, с. 458), а в англійській знаходимо цілком протилежну асоціацію – «the bottle is one of the symbols of salvation» порятунку (Cirlot, 2001, р. 31). У одиницях, що аналізуються, *box, coffer* - скриня знаходимо символічну багатозначність та різноманіття в обидвох мовах: українська фіксує «ознаку достатку» (Жайворонок, 2006, с. 548) або ж «закритого простіру, умовно – куба, у якому сховано ключі від інших світів, чарівна хустина, крайка та інші медіатори» (Чумарна, 2006, с. 267); в той час як англійська мова вказує на зовсім інші асоціації – «the box is a feminine symbol which can refer both to the unconscious and to the maternal body itself», «imaginative exaltation», деколи набуває «the symbolic character of a heart, the brain or the maternal womb» або ж «represented all things that may hold secrets» (Cirlot, 2001, р. 52). У парі іменників *cauldron* - казан усі асоціації відмінні в різних мовах: за віруваннями, в українській – це «атрибут пекла» (Жайворонок, 2006, с. 267), в англійській же – символ «of the receptacle of the forces of transmutation and germination», окрім цього, це слово може мати значення «of the baser forces of nature» (Cirlot, 2001, р. 40). У парі найменувань *comb* - гребінь усі символічні значення відмінні: в українській мові – це «магічне забороло, стержень, зберігає в собі енергію кожного волоска – кожного променя світових енергій» (Чумарна, 2006, с. 258); в англійській – «reconciliation of fire and water», або ж позначає «burials (or the symbolism of sacrificial remains – for instance the bucraneum – or of devouring пожирання)» (Cirlot, 2001, р. 61). В одиницях, що аналізуються, *door* - двері знаходимо усі відмінні значення: в українській мові *двері* символізують «вільний вихід, шлях кудись взагалі»; відчинені двері це «вільний вхід» і зачинені двері «невільний вхід» (Жайворонок, 2006, с. 168); в англійській мові це – «a feminine symbol», або ж «transition and metamorphosis» (Cirlot, 2001, р. 85). У парі іменників *fields* - поле в українській мові знаходимо такі асоціації: «воля і щастя» (Жайворонок, 2006, с. 46), також образ «космічного простору, чистої волі, життя, земної долі» (Чумарна, 2006, с. 265); «це життєве поле засівається «мислоньками», а поливається сльозами» (Чумарна, 2006, с. 280). В англійській мові слово *fields* позначає «spaciousness or limitless potentialities» (Cirlot, 2001, с. 104). У парі найменувань *gate* - ворота знаходимо такі конотації: «символічне розривання оков застою, вихід у нове колування весни, сонця, життя», а також «готовність родини молодій її боронити». Скрипкові *ворота* символізують «пліткарство», відчиняти *ворота* означає «кохати» (Чумарна, 2006, с. 272). В англійській мові прослідковуємо цілком відмінні асоціації, причому досить численні – «justice, mercy, praise and righteousness», «entryway into an unknown place, or a place of great significance», «threshold, and may connect the living and the dead». Також знаходимо значення «feminine passage with the vulva», а також функцію *дверей* – «a door between life and death» (Protas, 2001). Пара іменників *house* - дім (хата, домівка) в символічному плані у різних мовах створює зовсім відмінні образи: в українській – це «певний життєвий простір» (Чумарна, 2006, с. 269), а ще є така функція, пов'язана з *домом*: «споконовіку волхви й відуні проганяли нечисту силу від дому, але в домі за всім пильнує свій *домовик* і не підпускає до нього нечистих з їхніми злими задумами» (Жайворонок, 2006, с. 189). В англійській мові це слово розглядається як «the feminine aspect of the universe», «repository of all wisdom»,

«sacred place», а також викликає сильну асоціацію з «the human body and human thought (or life, in other words)» (Cirlot, 2001, p. 153). У досліджуваних одиницях *necklace* - *намисто* знаходимо лише відмінні символічні значення: в українській мові – це «здоров'я і повнота життя», «оберіг, якщо подароване з любов'ю і навпаки, подароване зі злом – подавляє життя» (Чумарна, 2006, с. 264). В англійській мові *necklace* позначає «dignity and office, but also is a binding symbol; it is the threading together, or connection between links. The beads are also men, animals and all living things depending on and being kept together by the divine power», крім цього, *necklace* «represents an intermediate state between the inherent disintegration of all multiplicity – always a negative state – and the state of unity inherent in continuity. Because it is usually worn on the neck or breast, it acquires a symbolic relation with those parts of the body and with the signs of the Zodiac pertaining to them. Since the neck has an astrological association with sex, the necklace also betokens an erotic link» (Cirlot, 2001, p. 227). У парі найменувань *room* - *світлиця* знаходимо в деякій мірі протилежні символічні значення: в українській мові – це «сімейні урочистості» (Жайворонок, 2006, с. 528); в англійській же – «a symbol of individuality – of private thoughts». Крім того, «closed room lacking windows may be symbolic of virginity» (Cirlot, 2001, p. 274). У досліджуваних одиницях *rope, cord* – *шнурок (шовковий)* український варіант символізує «розум», «своєрідну мірку, з допомогою якої людина хоче "обміряти" світ» (Жайворонок, 2006, с. 284); в той час як англійський варіант – це загальний символ «for binding and connexion». Крім цього, «knotted cord signifies a man's name», «the silver cord expresses the sacred, inner path which binds the outer consciousness of man (his intellect) with his spiritual essence (the 'centre')» (Cirlot, 2001, p. 274). У парі найменувань *sieve* - *решето* спостерігається по декілька символічних значень в обидвох мовах: в українській воно «асоціюється з людиною, яка пройшла через багато життєвих пригод, з огляду на великі дірки решета і малі; в решето клали речі, які приносять щастя або оберігають від злого» (Жайворонок, 2006, с. 497); в англійській – «symbolizes the means of selecting the particular forces needed to reach a required synthesis. The deepest significance of this symbol alludes – like all alchemic experiments – to work carried out upon oneself», «to sieve is to purify and to perfect, to garner the useful, and to discard the useless» (Cirlot, 2001, p. 264). У досліджуваних одиницях *wheel* - *колесо* в українській мові *колесо* «має охоронне значення (уподібнюється чарівному колу), виступає символом обережності, життєвої мудрості» (Жайворонок, 2006, с. 299); в англійській мові – це як «a symbol of the Sun and the Circle» (Protas, 2001). У парі іменників *well* - *криниця, колодязь (глибока криниця)* зустрічається значна кількість асоціацій в обидвох мовах: в українській – це «джерело всякого добра», «кохана дівчина»: (Жайворонок, 2006, с. 315), символіка *колодязя* «пов'язується з символікою води – життя, доля», «вихід в інший світ, тунель» (Чумарна, 2006, с. 261); «винний колодязь символізує шлюбне життя, глибокий колодязь – безнадійну любов» (Жайворонок, 2006, с. 301); в англійській мові – «ideas associated with the concept of life as a pilgrimage, and signifies salvation», «sublime aspirations, or of the 'silver cord' which attaches man to the function of the Centre», «drawing out and upwards the numinous contents of the deeps»; «the soul», а також «attribute of things feminine» (Cirlot, 2001, p. 369). У досліджуваних одиницях *wood* - *дрова* знаходимо лише одну асоціацію в українській мові – це «один із символів очисного вогню» (Чумарна, 2006, с. 259), і також одну – в англійській мові «a mother-symbol», однак «burnt wood» означає «wisdom and death» (Cirlot, 2001, p. 376).

У цій підгрупі налічується 15 пар, які не мають подібних символічних значень, натомість, знаходимо усі відмінні. Є такі пари, які мають лише по одній асоціації в обидвох мовах; в інших парах одна мова може пропонувати один символ, інша – декілька, але більшість досліджуваних одиниць має по декілька символів. Зустрічаються й асоціації, які в різних мовах протилежні за значенням. Загальна кількість символів в англійській та українській мовах співвідноситься як 39:55 відповідно.

Крім цього, ми дослідили ще дві підгрупи найменувань, а саме, назви осель, їх елементів та речей, які в них найчастіше використовуються, що мають символічні значення лише в англійській або лише в українській мові.

Ми знайшли 45 найменувань, які мають символічні значення лише в українській мові, це такі: батіг, бовдур, бочка, брама, веретено, віник, вітряк, вуздечка, глечик, голка, горнятко, граблі, гребінь, двір, діжка, замок, злидні, ікона (образ), їжа, каганець, кожух, колиска, комин, комора, коцюба, кочерга, лава, пліт=тин, лопата, ночви, огорожа, перелаз, печищ, покуття, помело, пояс, решето, рушник, сволок, сер, стілець, стріха, ступа, торба, хустина, ясла. З них 17 одиниць мають лише по одному символічному значенню, 11 – по два, 17 – по три і більше. У сумі вони налічують 129 асоціацій.

Найменування, які мають по одному символічному значенню, це такі: *батіг* – «захист від нечистої сили» (Жайворонок, 2006, с. 28); *брама* – «золота брама, казкові царські ворота» (Жайворонок, 2006, с. 53); *бовдур* (у старій українській хаті – *димар*, *проведений із сіней*) – «символ недоречності, нерозуму» (Жайворонок, 2006, с. 43); *кужіль* (те, що й *веретено*) – «означає процес творення» (Чумарна, 2006, с. 262); *горнятко* – «чарівне вмістилище для цілющої та живильної води» (Чумарна, 2006, с. 258); *каганець* – за повір'ям, «загаслий каганець несе смерть» (Жайворонок, 2006, с. 266); *кожух* – ознака «статків, заможності» (Жайворонок, 2006, с. 296); *комора* – «символізує статки» (Жайворонок, 2006, с. 303); *комин* – за повір'ям, «звичайне місце перебування нечистої сили, через комин вилітає і влітає відьма на мітлі» (Жайворонок, 2006, с. 303); *ліса* = *пліт* – мали «охоронну (відворотну) силу» (Жайворонок, 2006, с. 339); *лопата* – «металева лопата асоціюється зі смертю, оскільки нею риють могилу» (Жайворонок, 2006, с. 341); *печище* – за повір'ям, «улюблене місце перебування нечистої сили» (Жайворонок, 2006, с. 449); *пояс* – за народними віруваннями, «мав охоронну силу» (Жайворонок, 2006, с. 476); *серп* – асоціюється «з важкою фізичною працею» (Жайворонок, 2006, с. 535); *стілець* – став символом «посади, бюрократичної праці» (Жайворонок, 2006, с. 580); *торба* – символізує «бідність, злиденність, зокрема крайню» (Жайворонок, 2006, с. 601); *ясла* – за біблійною легендою, символізує «місце першого сповитку новонародженого Ісуса Христа» (Жайворонок, 2006, с. 665). Наступними йдуть найменування, які мають два символічні значення, їх налічується 11, це наступні: *бочка* – символізує «тимчасове тіло, певний простір, у якому перебуває герой на межі між світами», а також «вмістилище певних енергій» (Чумарна, 2006, с. 255); *вуздечка* – символ «володіння», а також «обмеженості можливостей» (Чумарна, 2006, с. 257); *глечик* – «б'ється на щастя, на удачу, хоч фраза *розбити глек* може мати і протилежне значення – посваритися» (Жайворонок, 2006, с. 142); *граблі* – «символ егоїзму», «захланності» (Жайворонок, 2006, с. 152); *коцюба* – атрибут «нечистої сили, на ній верхи відьма відправляється на Лису гору», виступала також «предметом покарання» (Жайворонок, 2006, с. 312); *кочерга* – «має охоронну силу» (Жайворонок, 2006, с. 312), також символізує «вогонь світотвору» (Чумарна, 2006, с. 262); *лава* – «на лаві зазнавали шани (запрошували як дорогого гостя)», а «під лавою – ганьби» (Жайворонок, 2006, с. 326); *ночви* – «побачити уві сні ночви – мати родинну втіху», також вірили, що вони «мають оздоровчу силу» (Жайворонок, 2006, с. 402); *сволок* – це символ «родинного життя» також має ритуальне значення – «об нього злегка б'ють короваем на щастя, а також доторкають до нього дитину, щоб добре росла» (Жайворонок, 2006, с. 530); *стріха* – символізує «рідну домівку», також «родинне вогнище» (Жайворонок, 2006, с. 585); *ступа* – з одного боку це «еротичний символ», з іншого, асоціюється з «тупістю, нерозумом» (Жайворонок, 2006, с. 585). Наступними йдуть найменування, які мають три і більше символічних значень, їх 17 одиниць, це такі: *веретено* – «символ життя; тимчасовості; Великої Богині (Матері) жертви, яка підживлює народжувану силу; атрибут, за допомогою якого здійснювався магічний акт відтворення світобудови; стрижня, на якому обертається небо; комунікації різних світів (земного і потойбічного)»

(Коцур, 2015, с. 113). Окрім цього, – це «прядиво буття, прядиво долі, чарівна нитка і чарівний клубок – всі ці символи розкривають закономірності вічного колообігу буття» (Чумарна, 2006, с. 255). Знаходимо ще й такі подібні асоціації: «вісь світобудови, світорух, знаряддя у руках Матері Світу, володарки доль» (Чумарна, 2006, с. 255); *віник* – символізує «рух, зміни» (Чумарна, 2006, с. 256), водночас це уособлення «чистоти і ладу в помешканні». Зустрічаємо ще асоціацію з «оберегом», деколи «виступає охоронним засобом проти нечистої сили (Жайворонок, 2006, с. 96); *голка* – символ «концентрованої поражаючої енергії» (Чумарна, 2006, с. 257), або виступає як «охоронний засіб проти нечистої сили», також може асоціюватися з «провідницею», або ж «гострим неприємним словом» (Жайворонок, 2006, с. 139); *гребінь* – виконує функцію «магічного заборолу, стержня, зберігає в собі енергію кожного волоска – кожного променя світових енергій» (Чумарна, 2006, с. 258); *двір* = *дворище* – асоціюється «взагалі з господею» (Жайворонок, 2006, с. 169). Це також і «символ царства, закритого обмеженого простору, ширше – світобудови» (Чумарна, 2006, с. 258); *дворок* – символ «серця, царства любові, котре невидиме для чужого ока» (Чумарна, 2006, с. 258); *діжа* = *діжка* – асоціюється з «сонцем», також є ознакою «огрядності, неповороткості» (Жайворонок, 2006, с. 189); *замок* – за повір'ями, «навесні відмикається земля і вода; це нібито використовують злі сили, наприклад, відьми цілували на Великдень замок на дверях церкви з метою магічного відмикання коров'ячого вимені» (Жайворонок, 2006, с. 235). Замок також виступав «аналогом мостів, воріт: те, що не пускає, замикає ворота між різними вимірами життя». В народних замовляннях *замком* «називається небо, а *ключем* – земля». Також – це «непізнанні таємниці буття, обмеження, які людська душа може розкривати тільки шляхом пізнання самої себе у земному житті» (Чумарна, 2006, с. 275); *злидні* (*домові карлики, маленькі уосібнені істоти, що живуть звичайно там, де й Домовик*) асоціюються з «зубожінням, бідністю і нещастям». Також вони «пов'язані з Долею і Недолею»; *ікона* (*образ*) – символ «Царства Духу, Господа; молитви; божественної гармонії; світла, слави Божої і величі; устремління світу, людей до Всевишнього; святості; олюдненого образу Бога» (Жайворонок, 2006, с. 259); *їжа* – виступає «медіатором між світами, сакральним символом прийняття різних енергій, може поєднувати, примирювати, так і бути актом агресії» (Чумарна, 2006, с. 259); *колиска* – асоціюється з «безсмертям роду і родоводу; Батьківщиною; зародженням, виникненням життя; центром, першопочатком чогось важливого» (Коцур, 2015, с. 385). Водночас символізує «безсмертя, вічну життєву енергію» (Чумарна, 2006, с. 261); *огорожа* – позначає «межу свого і чужого простору, що захищає (реально і символічно), оселю, господарство і двір від зовнішніх небезпек, від ворожих сил, тим самим творячи ніби окремий світ»; також *огорожі* «як обереги мали відворотну силу», (Жайворонок, 2006, с. 412). Це слово ще символізувало «межу між світами, оберіг, певне обмеження» (Чумарна, 2006, с. 264); *перелаз* – «дуже часто з'єднував сусідські подвір'я, біля нього звичайно був спільний колодязь, тому символізує добросусідські стосунки, дружні зв'язки взагалі, єднання молодих людей» (Жайворонок, 2006, с. 440); *покуть* = *покуття* – вірили, що це «священний олтар родини, через який здійснюється безпосередній зв'язок з небесним світом; ритуально – це найцінніша частина внутрішнього простору хати, убезпечує від пожежі, відводить грозу; все, що відбувалося в цій частині помешкання, набувало символічного характеру» (Жайворонок, 2006, с. 450); *помело* – з одного боку, воно асоціюється з «вогнем і піччю», з другого, – з «нечистою силою, відьмою, оскільки, за повір'ями, ці сили літають на помелі», уособлює також «слабохарактерну людину, якою помикають» (Жайворонок, 2006, с. 468); *рушник* – символ «долі і життя, виконує роль провідника або зброї, як і хустина» (Чумарна, 2006, с. 266). Окрім цього, це ще й «ознака багатства родини, і не лише матеріального, але й духовного» (Жайворонок, 2006, с. 516); *хустина* – асоціюється з «прихильністю, любов'ю, вірністю, прощанням, скорботою», також це «атрибут заміжньої жінки»

(Жайворонок, 2006, с. 627). *Хустина* виконує «магічну функцію, основний атрибут весільного дійства, дарували хлопцям в знак любові, аналог рушника, оберега, посвяти, медіатора між світами», це також символ «любові і паруння» (Чумарна, 2006, с. 269, 284).

Ми також знайшли 24 найменування, які мають символічні значення лише в англійській мові, це такі: *apron*, *arch*, *basket*, *bath*, *chalice*, *clock*, *clothes*, *curtain*, *goblet*, *hammer*, *lamp*, *lantern*, лампада, *mirror*, *ribbons*, *scissors*, *seed*, *shoes*, *string*, *torch*, *toys*, *umbrella*, *utensils*, *vase*, *web*. Переважна більшість з них характеризується багатозначністю у символічному плані. В сумі вони налічують 81 асоціацію.

Найменування *apron* тісно асоціюється з «work and craftsmanship», також з «distinguishing the diverse energies» та «fertility». Знаходимо ще прикмету, якщо у жінки падає фартух, то це «bad omen, foretelling bad luck» (Protas, 2001). Іменник *arch* має багато асоціацій, це і «vault of the sky», і «victory», і «act of rebirth, of leaving the old behind and entering the new», найменування також виступає емблемою «faith» і має «link to heaven, sanctuary and a secret place». На жаль, ще позначає «unwanted child» (Protas, 2001). Досліджувана одиниця *bath* символізує «purification, regeneration through the effect of the transitional powers (implying change, destruction and re-creation) of the 'primordial waters' (the fluid Element)». В алхімії *bath* асоціюється з «the dissolution and also the purification of gold and silver» (Cirlot, 2001, p. 23). Іменник *chalice* (келих, чаша) часто розглядається як «two halves of a sphere, placed back to back. In this, the lower part of the sphere becomes a receptacle open to the spiritual forces, while the upper part closes over the earth, which it duplicates symbolically» (Protas, 20021). Таке популярне найменування як *clock* пов'язане з поняттями «'perpetual motion', automata, mechanism», а також позначає «magical creation of beings that pursue their own autonomous existence» (Cirlot, 2001, p. 50). Те ж можна сказати і про іменник *curtain*, який асоціюється лише з «separation». Однак, дія розсування *штор* має конотацію «of moving towards an arcanum or the penetration of a mystery» (Cirlot, 2001, p. 74). Багатозначністю в символічному плані характеризується і найменування *hammer*, це, в першу чергу, «masculine force», також це асоціація з різноманітними за своїм значенням поняттями «destruction», «protection» «fertilization», «immortality». Доля людини також пов'язується з *hammer* (Protas, 20021). Двосторонній *молоток* «is an ambivalent symbol of the mountain of Mars and of sacrificial Inversion» (Cirlot, 2001, p. 137). Такою ж різноманітністю характеризується і найменування *lamp*, воно символізує «life, the light of divinity, intellect, wisdom», «gateway to another plane», «brings protection against dark demons, and can be the illumination of the spirit», «purity and virginity», «beauty and love», «self-sacrifice, as it consumes itself to offer light to the world» (Protas, 2001). Хоч за значенням найменування *lantern* дуже близьке до *lamp*, воно має дещо інші асоціації: «individual life in the face of cosmic existence, transitory fact in the face of eternal truth, 'distraction' in the face of essence. This explains the magic use of lanterns» (Cirlot, 2001, p. 18). Багатозначністю в символічному плані характеризується і досліджувана одиниця *mirror*, вона виступає символом «imagination – or of consciousness – in its capacity to reflect the formal reality of the visible world». Також *mirror* асоціюється з «thought, so far as thought is the instrument of self-contemplation as well as the reflection of the universe», і з «multiplicity of the soul; it stands for twins (thesis and antithesis); for the sea of flames (or life as an infirmity); unconscious memories (comparable with crystal palaces)». *Дзеркало* також може бути емблемою правди, а ще пов'язане з «moon-symbolism» (Protas, 2001). Найменування *scissors* має цілий ряд асоціацій, в першу чергу, це «conjunction», але також і «the mystic spinners which cut the thread of life of mortal Man; it is, then, an ambivalent symbol expressive of both creation and destruction, birth and death» (Cirlot, 2001, p. 280). Іменник *seed* пов'язаний з досить складним поняттям «of latent, non-manifest forces, or of the mysterious potentialities the presence of which, sometimes unsuspected, is the justification for hope. These potentialities also symbolize the mystic Centre

– the non-apparent point which is the irradiating origin of every branch and shoot of the great Tree of the World» (Cirlot, 2001, p. 282). Досліджувана одиниця символізує також «the 'lowly nature', in the sense both of the humble and the despicable». Іменник *shoes* також може несподівано асоціюватись з «female sex organ and may have this implication in the story of Cinderella». У давнину це слово також було знаком, що означав «liberty» (Cirlot, 2001, p. 295). Найменування *string (or cord)* має асоціацію з «the spiritual thread binding together all things in existence, as the thread of a necklace binds together all the pearls», «the cords worn by soldiers and by officials, sashes and bows, braid and stripes, are all nothing but emblems of cohesion and binding, in a form referring to a particular social status», крім цього знаходимо ще й інтерпретацію *string* як «a phallic symbol» (Cirlot, 2001, p. 316). Найменування *torch* в символічному плані ідентифікується з «the sun», також це «the symbol of purification through illumination». *Torch* в англійській мові виступає «the emblem of truth» (Cirlot, 2001, p. 44). Досліджувана одиниця *umbrella* має декілька символічних значень, це «the canopy of the heavens, shelter and protection», також знаходимо таке порівняння «the parasol is a symbol of the Sun, and an umbrella is a symbol of the shade». Також *umbrella* є емблемою «of power and dignity» (Protas, 2001). Іменник *utensils* асоціюється з «simple transference to the spiritual plane of their practical and utilitarian function», а найменування *vase* вживається у словосполученні «full vase» і символізує «the Plant of Life» і є емблемою «fertility». *Ваза золота* або *заповнена ліліями* виступає емблемою «of the Virgin Mary» (Cirlot, 2001, p. 359). *The spider web* або *web* вказує на «intricate network of space and time, the cosmic plan». В Християнстві це слово асоціюється з «earthly snare, denoting human frailty» (Protas, 2001).

Висновки. Всього було розглянуто 143 найменування з точки зору їх символічних асоціацій, 74 (52%) з них утворюють пари, тобто, більшість мають символічні значення в обидвох мовах. 44 найменування (22 пари) – 31% мають крім відмінних, ще й подібні значення. 30 найменувань (15 пар) – 21% мають лише відмінні значення. Тобто переважає кількість пар, які мають не лише відмінні значення, а й подібні. Кількість одиниць, які мають асоціації лише в одній з мов налічує 69 (48%), з них 24 (17%) – лише в англійській, 45 (31%) – лише в українській. Щодо аналізу конкретних символічних значень, то тут ми теж виділили спільні та відмінні риси. Спільні риси, тобто в обидвох мовах:

- зафіксовано багато найменувань, які асоціюються з такими абстрактними поняттями, як життя, доля, віра, розум, гідність, сила, любов, перемога, справедливість, вірність та ін.;
 - значна кількість одиниць, які асоціюються з охоронними (відворотними) силами; захистом від зла, темних демонів; речами, які оберігають від нечистої сили, відганяють злі сили; оберегами;
 - позитивні асоціації значно переважають над негативними, хоч є і останні, наприклад, погана удача, небажана дитина, смерть, пліткарство, байдужість, злиденність, егоїзм, ганьба, тупість, нечиста сила, нерозум, нещастя, недоля;
 - зафіксовано найменування з протилежними асоціаціями: пияцтво, моральна розбещеність – порятунок; створення – руйнування; деструкція – захист;
 - є асоціації, пов'язані з релігією, зокрема, християнством: царство Духу, царство Господа, Пречиста Марія, страсті господні, місце першого сповитку Христа, устремління людей до Всевишнього, зв'язок з небесами, Божа слава і велич, божественна гармонія;
 - є символи, пов'язані з Всесвітом, хоч в англійській мові їх значно більше: центр Всесвіту, місце космічного існування, Світове дерево, космічний план, мережа космосу і часу;
 - прослідковуються асоціації, пов'язані з переходом в новий стан, новий світ, новий етап життя, очищення.
- Відмінні риси:

• в українській мові незрівнянно більше символів, пов'язаних з родиною, домівкою: рідна домівка; родинна втіха; родинне вогнище; безсмертя родоходу; священний олтар родини; багатство родини, як матеріальне, так і духовне; трапляється також поняття Батьківщини;

• в англійській мові значно більше складних філософських есенцій, наприклад: уява і її здатність відображати формальну реальність видимого світу; містичні спінери, які розрізають нитку життя смертної людини; індивідуальне життя перед лицем космічного існування та ін.

Щодо відмінних ознак чи найменувань, які мають символізм лише в одній з мов, то тут знаходить відображення національна специфіка кожного народу. У книзі В. Кононенка «Українська лінгвокультурологія» сказано: «Як зазначають автори книжки «Українські символи», «символіка – поняття загальнолюдське і національно специфічне, етногенетичне», причому більш актуальний саме останній аспект. Без теорії символів наші уявлення про національно-культурний компонент кожної мови були б неповними і недосконалими. Сьогоднішні праці про мовний тип особистості, зв'язок мовлення і національного світобачення виконуються з урахуванням досліджень словесної символіки. Вираження національного менталітету тісно пов'язується із системою властивих конкретному народові символічних образів та уявлень» (Кононенко, 2008, с. 155–156).

Символічні значення найменувань характерні для багатьох лексико-семантичних груп мови, деякі з них ми вже дослідили, про що вказували вище. Дана стаття логічно доповнює усі попередні і створює ширшу картину для визначення тенденцій символізму в англійській та українській мовах у порівняльному плані. У майбутньому ми плануємо дослідити інші лексико-семантичні групи, що дасть можливість глибше проникнути в сутність символізму та можливість співставити мовні традиції, культуру, звичаї, історію двох народів, що матиме значний пізнавальний та практичний інтерес.

Бібліографічний список

- Жайворонок, В. В., 2006. *Знаки української етнокультури*. К.: Довіра, с. 537.
- Кононенко, В. І., 2008. *Українська лінгвокультурологія*. К., с. 155–156.
- Кочерган, М. П., 2006. *Основи зіставного мовознавства* : Підручник: Вид. центр «Академія».
- Коцур, В. П., Потапенко О. І. & Куйбіда В. В. (Ред.), 2015. *Енциклопедичний словник символів культури України*. Корсунь-Шевченківський: ФОП Гаврищенко В. М.
- Чумарна, М. М., 2006. *З початку світу. Україна в символах*. Львів.
- Іщук, М. М. та Янісів, М. П., 2021. Контрастивний аналіз символічних значень природних явищ в українській та англійській мовах. *Лінгвістичні дослідження: збірник наукових праць Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди*, 54, с. 188-200.
- Іщук, М. М. та Янісів, М. П., 2022. Контрастивний аналіз символічних значень особових власних назв в українській та англійській мовах. *Наукові записки Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського. Серія: Філологія (мовознавство)*, 35, с. 91-98.
- Іщук, М. М. та Янісів М. П., 2024. Контрастивний аналіз символічних значень найменувань чисел в українській та англійській мовах. *Вісник Маріупольського державного університету: серія Філологія*, 30, с. 86–93.
- Cirlot J. E., 2001. *A Dictionary of Symbols*. London: Taylor & Francis e-Library, Available at: <<https://www.academia.edu/7141304/pdf>> (Accessed 15.05.2023)
- Protas A., 2001. *Online Dictionary of Symbolism*, [online] Available at: <https://websites.umich.edu/~umfandsf/symbolismproject/symbolism.html/> (Accessed 10.05.2023).

References

- Zhaivoronok, V. V., 2006. Znaky ukrainskoi etnokultury [Signs of Ukrainian ethnoculture]. K.: Dovira, s. 537 (in Ukrainian).
- Kononenko, V. I., 2008. Ukrainska linhvokulturolohiia [Ukrainian linguoculturology]. K., s. 155–156 (in Ukrainian).
- Kocherhan, M. P., 2006. Osnovy zistavnoho movoznavstva [Fundamentals of Comparative Linguistics]: Pidruchnyk: Vyd. tsentr «Akademiia», 424 s. (in Ukrainian).
- Kotsur, V. P., Potapenko O. I. & Kuibida V. V. (Red.), 2015. Entsyklopedychnyi slovnyk symboliv kultury Ukrainy [Encyclopedic Dictionary of Cultural Symbols of Ukraine]. Korsun-Shevchenkivskiy: FOP Havryshenko V. M. s. 4 (in Ukrainian).
- Chumarna, M. M., 2006. Z pochatku svitu. Ukraina v symbolakh [Since the beginning of the world. Ukraine in symbols.]. Lviv, s. 4 (in Ukrainian).
- Ishchuk, M. M. and Yanisiv, M. P., 2021. Kontrastyvnyi analiz symbolichnykh znachen pryrodnykh yavlyshch v ukrainskii ta anhliiskii movakh [Contrastive analysis of the symbolic meanings of natural phenomena in Ukrainian and English.]. Linhvistychni doslidzhennia. Kharkiv: Vydavnytstvo KhNPU imeni H.S. Skovorody, s.188-200 (in Ukrainian).
- Ishchuk, M. M. and Yanisiv, M. P., 2022. Kontrastyvnyi analiz symbolichnykh znachen osobovykh vlasnykh nazv v ukrainskii ta anhliiskii movakh [Contrastive analysis of the symbolic meanings of personal proper names in Ukrainian and English]. Naukovi zapysky Vinnytskoho derzhavnoho pedahohichnoho universytetu imeni Mykhaila Kotsiubynskoho. Serii: Filolohiia (movoznavstvo). Vypusk 35, Vinnytsia, c. 91-97 (in Ukrainian).
- Ishchuk, M. M. and Yanisiv M. P., 2024. Kontrastyvnyi analiz symbolichnykh znachen naimenuvan chysel v ukrainskii ta anhliiskii movakh [Contrastive analysis of the symbolic meanings of numerals in Ukrainian and English]. Visnyk Mariupolskoho derzhavnoho universytetu. Serii: Filolohiia. Vypusk 30, s. 86–93 (in Ukrainian).
- Cirlot J. E., 2001. *A Dictionary of Symbols*. London: Taylor & Francis e-Library, Available at: <<https://www.academia.edu/7141304/pdf>> (Accessed 15.05.2023)
- Protas A., 2001. *Online Dictionary of Symbolism*, [online] Available at: <https://websites.umich.edu/~umfandsf/symbolismproject/symbolism.html/> (Accessed 10.05.2023).

Стаття надійшла до редколегії 10.05.2025.

Myroslava Ishchuk, Mykhailo Yanisiv

CONTRASTIVE ANALYSIS OF SYMBOLIC MEANINGS OF THE NAMES OF DWELLINGS, THEIR ELEMENTS AND THINGS THAT ARE MOST OFTEN USED IN THEM IN THE ENGLISH AND THE UKRAINIAN LANGUAGES

Questions of symbolism regarding the names of dwellings, their elements, and the things that are most often used in them, in contrastive aspects of the Ukrainian and English languages, are considered in this article. The words that represent a certain idea, object, phenomenon or feeling and which are understandable to a certain community are considered the symbols. Symbols are not direct reflections of what they represent, but are only conditional forms. They may be connected with a certain cultural group, event or idea, causing certain feelings and associations in the reader, leaving them open for interpretation. Dictionaries of symbols were investigated to choose symbolic meanings of the dwelling names, their elements and things that are most often used in them. Then they were grouped according to the absence or presence of analogical names in both languages and analyzed. As a result of our analysis, groups of

symbols of specific names, which partially or completely differ or partially or fully coincide, were obtained, as well as logical links with different spheres of life of a person and the world were determined, different associations were outlined, including the fact about what associative links prevail in what language; attempts to explain these tendencies were also made. Contrastive analysis as a main method of investigation was used, besides, statistical method was applied to present results quantitatively, which allows establishing tendencies of the phenomenon of symbolism of numerals in both languages. As such investigations were already conducted on other lexico-semantic groups, the results of the present article will make the picture of symbolic meanings in both languages more complete. A deep insight into the associative fields of both languages was made; it was traced which symbolic meanings are the most frequent. It will help the students, pupils and adults studying the foreign language to understand and master the language phenomena and make translation properly.

Key words: *contrastive analysis, proper names of human beings, symbolic meaning, associative link, similarities and differences.*